FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT JEAN MISCHO

fremsat den 16. november 2000 [1]

1. Ved nærværende præjudicielle forelæggelse har Bundesgerichtshof (Tyskland) anmodet Domstolen om at fortolke udtrykket, »hvis dette i praksis er umuligt«, i artikel 6, stk. 1, litra d), andet punktum, i Rådets direktiv 76/768/EØF af 27. juli 1976 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om kosmetiske midler [2], som senere ændret (herefter »direktivet«).

I — Retsgrundlaget

2. I indledningen til direktivets artikel 6, stk. 1, og i artikel 6, stk. 1, litra d), som ændret ved Rådets direktiv 88/667/EØF af 21. december 1988 [3], er det bestemt:

»Medlemsstaterne træffer alle hensigtsmæssige foranstaltninger for, at kosmetiske midler kun kan bringes i handelen, hvis der på beholderen eller omslagskartonen med uudslettelige, letlæselige og synlige bogstaver er anført følgende angivelser:

[...]

d) særlige forsigtighedsregler, som skal anføres på beholderen og på omslagskartonen, herunder navnlig de regler, der er angivet i kolonnen »Obligatorisk brugsanvisning og advarsel på etiketten« i bilag III, IV, VI og VII, samt eventuelle særlige forsigtighedsforanstaltninger vedrørende kosmetiske midler til erhvervsmæssig brug, navnlig midler, som anvendes i frisørsaloner. Hvis dette i praksis er umuligt, skal disse angivelser anføres på en vedlagt meddelelse, idet der ved en angivelse i forkortet form på beholderen eller omslagskartonen henvises til de nævnte angivelser.«

1 — Originalsprog: fransk.
2 — EFT L 262, s. 169.
3 — EFT L 382, s. 46. Dette direktiv skulle have været gennemført den 31.12.1989.

3. Ved udstedelsen af Rådets direktiv 93/35/EØF af 14. juni 1993[4] blev det sidste punktum i litra d) erstattet med følgende:

»Hvis dette i praksis er umuligt, skal disse angivelser anføres på en vedlagt meddelelse *eller etiket eller et vedlagt bånd eller kort*[5], idet forbrugerens opmærksomhed henledes på nævnte angivelser enten ved en angivelse i forkortet form *eller ved det i bilag VIII viste symbol*[6] på beholderen og omslagskartonen.«

II — Faktiske omstændigheder og de præjudicielle spørgsmål

4. Virksomheden Hans Schwarzkopf GmbH & Co. KG (herefter »Schwarzkopf«) fremstiller og forhandler blandt andre hårplejeprodukter en serie hårfarvemidler under betegnelsen »Igora Royal«, som udelukkende sælges til frisører og til andre erhvervsmæssige brugere. Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at visse farvetoner i produktserien indeholder kemiske stoffer, som er omfattet af direktivet, herunder diaminotoluener og resorcin.

5. For så vidt angår disse kemiske stoffer er det i direktivets bilag III, del 1, bestemt, at der på etiketten anføres følgende obligatoriske advarsler:

— for diaminotoluener:

»Midlet kan fremkalde allergisk reaktion. Indledende overfølsomhedsprøve tilrådes. Indeholder diaminotoluener. Må ikke anvendes til farvning af øjenvipper og -bryn«

— for resorcin:

»Kan fremkalde allergisk reaktion. Indeholder resorcinol. Håret skylles grundigt efter brugen. Må ikke anvendes til farvning af øjenvipper og -bryn. Såfremt midlet er kommet i berøring med øjnene, skylles de straks«.

6. Der er for andre kemiske stoffer fastsat obligatoriske advarsler, som er praktisk taget identiske med de to nævnte.

4 — EFT L 151, s. 32. Dette direktiv skulle have været gennemført den 14.6.1995.

5 — Min fremhævelse.

6 — Min fremhævelse.

7. Direktivet fastsætter i øvrigt også kortere advarsler, herunder f.eks. de følgende:

— »Må ikke anvendes til det spæde barns pleje«

— »Må ikke komme i berøring med øjnene«

— »Må ikke sprøjtes i øjnene«

— »Vedrørende præparater i aerosoler: Udtømning må ikke finde sted imod åben ild eller glødende legemer«

— »Må ikke komme i berøring med øjnene. Kan medføre blindhed. Opbevares utilgængeligt for børn«.

8. Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at Schwarzkopf i stedet for at lade de påbudte advarsler fremgå i deres fulde længde af den emballage (æske) og beholder (tube), som indeholder produkterne i serien, alene anbringer følgende angivelse på emballagen og beholderen: »Kun til erhvervsmæssig brug. NB! Brugsanvisningen og advarslerne bør følges« på otte officielle fællesskabssprog og på arabisk, idet selskabet vedlægger de pågældende produkter en meddelelse, hvori advarslerne er gengivet i deres fulde længde. Emballagen er endvidere påtrykt det symbol, der er fastlagt i bilag 8 til den tyske bekendtgørelse om kosmetiske midler, og som er identisk med det symbol, der er fastlagt i direktivets bilag VIII. Symbolet afbilder en åben bog og en hånd, hvis ene finger peger i bogens retning.

9. Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV (herefter »ZBUW«) (ordret oversat: Centralen for bekæmpelse af illoyal konkurrence) er af den opfattelse, at denne fremgangsmåde er en overtrædelse af den tyske bekendtgørelse om kosmetiske midler samt udgør illoyal konkurrencevirksomhed. Den har derfor besluttet sig for at gå rettens vej med det formål at standse omsætningen af de pågældende produkter, så længe de påbudte advarsler ikke er gengivet i deres fulde længde på emballagen og beholderen, hvilket efter ZBUW's opfattelse ville være muligt, hvis Schwarzkopf begrænsede sig til at benytte det officielle sprog i det land, hvor produktet er bragt i handelen.

10. Efter at appelinstansen havde nedlagt et forbud, rettet mod Schwarzkopf[7], indgav selskabet en revisionsanke til Bundesgerichtshof, som har afsagt følgende kendelse:

»[...] De Europæiske Fællesskabers Domstol anmodes om at afgøre følgende præju-

7 — Kendelse fra Oberlandesgericht Hamburg af 24.10.1996, hvorved Landgericht Hamburg's kendelse af 24.5.1995 blev ændret (en berigtigende dom er afsagt den 30.6.1995).

dicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 6, stk. 1, litra d), andet punktum [8], i Rådets direktiv 76/768/EØF af 27. juli 1976 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om kosmetiske midler (EFT L 262 af 27.9.1976, s. 169), som ændret ved Rådets direktiv 88/667/EØF af 21. december 1988 om fjerde ændring af direktiv 76/768/EØF (EFT L 382 af 31.12.1988, s. 46), sammenholdt med EØF-traktatens artikel 30 og 36:

Skal begrebet i nævnte direktivs artikel 6, stk. 1, litra d), andet punktum [9], »hvis dette i praksis er umuligt« fortolkes således, at der også kan tages hensyn til en angivelse på flere sprog af den påbudte advarsel, som er foretaget af producenten eller sælgeren af et kosmetisk middel, hvilket af denne anses for hensigtsmæssigt af økonomiske grunde og for at lette produkternes omsættelighed inden for Fællesskabet, når dette medfører, at advarslens fulde ordlyd kun kan gengives i en tydelig og læselig form på den vedlagte meddelelse, og der af pladshensyn kun kan anføres en forkortet angivelse på emballagen og beholderen? Konkret: Er det tilladt at undlade at angive advarslens fulde ordlyd på emballagen og beholderen og dér kun gengive den i forkortet form, såfremt virksomheden af de nævnte grunde anser det for hensigtsmæssigt at anvende samme udformning på ni sprog i de forskellige lande, hvor den bringer sine produkter på markedet (heraf otte EU-medlemsstater)?«

8 — Jf. den tyske udgave af forelæggelseskendelsen: »Art. 6 Abs. 1 lit. d Halbsatz 3«.

9 — Jf. den tyske udgave af forelæggelseskendelsen: »Art. 6 Abs. 1 lit. d Halbsatz 3«.

III — Indledende bemærkninger

11. Sagen giver anledning til to indledende bemærkninger.

12. Den første bemærkning vedrører indholdet af forelæggelseskendelsen. I henhold til kendelsens konklusion anmodes Domstolen om at fortolke direktivets artikel 6, stk. 1, litra d), i den affattelse, der følger af direktiv 88/667.

13. Den forelæggende ret har imidlertid i kendelsens præmisser, punkt III, andet afsnit, i modsætning til det, der fremgår af konklusionens ordlyd, bemærket:

»Tvisten mellem parterne drejer sig om, hvorvidt sagsøgeren kan påberåbe sig undtagelsesbestemmelsen i § 4, stk. 2, andet afsnit, i bekendtgørelsen om kosmetiske midler. Den affattelse af denne bestemmelse, som var i kraft den 1. januar 1997,

finder anvendelse i sagen. Den lyder således: [...]«

14. Den affattelse af den tyske bekendtgørelse om kosmetiske midler, der fandt anvendelse fra den 1. januar 1997, er imidlertid den, der følger af gennemførelsen af direktiv 93/35.

15. Hertil kommer, at Bundesgerichtshof i fremstillingen af sagens faktiske omstændigheder nævner, at produkternes emballage er påtrykt det symbol, som fremgår af bilag 8 i den tyske bekendtgørelse om kosmetiske midler [10]. Dette bilag er først blevet tilføjet bekendtgørelsen om kosmetiske midler ved gennemførelsen af direktiv 93/35 [11].

16. Det blev imidlertid under retsmødet præciseret, at søgsmålet er anlagt ved de tyske domstole den 9. februar 1995, dvs. efter udstedelsen af direktiv 93/35, men før fristen for gennemførelse af direktivet udløb, og før direktivet faktisk blev gennemført i den tyske lovgivning.

17. Under hensyn til de ovenfor citerede dele af forelæggelseskendelsen, og under hensyn til det forhold, at den omtvistede formulering (»hvis dette i praksis er umuligt«) under alle omstændigheder ikke er blevet ændret gennem de skiftende versioner af direktivet, mener jeg dog, at det går an at henvise til direktiv 93/35, hvor dette kan være fornødent med henblik på at klarlægge, hvad fællesskabslovgiver må formodes at have haft til hensigt.

18. Den anden indledende bemærkning angår det forhold, at muligheden for at fravige hovedreglen ifølge Kommissionen kun omfatter »eventuelle særlige forsigtighedsforanstaltninger vedrørende kosmetiske midler til erhvervsmæssig brug, navnlig midler, som anvendes i frisørsaloner«.

19. Denne fortolkning støttes sandsynligvis på det forhold, at de forskellige dele af artikel 6, stk. 1, litra d), i den tyske sprogversion af direktivet, der gik forud for direktiv 93/35, var adskilt med et komma, hvorfor man kunne få den opfattelse, at afsnittet om de tilfælde, hvor det i praksis er umuligt at foretage angivelserne, kun omfattede den passage, der gik umiddelbart forud herfor, dvs. den, der vedrørte de særlige forsigtighedsforanstaltninger vedrørende kosmetiske midler til erhvervsmæssige brugere. Derimod blev sætningen »hvis dette i praksis er umuligt« i de andre sprogversioner indledt med stort bogstav, hvorfor den måtte forstås således, at den vedrørte den forudgående tekst i sin helhed.

20. I direktiv 93/35 er denne del af litra d) også i den tyske version blevet ændret til en

10 — Det er i forelæggelseskendelsens punkt I, tredje afsnit, sidste punktum, anført: »Auf der Verpackung befindet sich zusätzlich noch das Symbol gemäss Anlage 8 zur Kosmetik-Verordnung.«

11 — Artikel 1, nr. 14, bestemmer: »[B]ilaget til nærværende direktiv indsættes som bilag VIII«.

selvstændig sætning. Jeg kan derfor ikke tiltræde Kommissionens fortolkning.

21. Hertil kommer, at der ikke i direktivets bilag findes henvisninger til særlige forsigtighedsforanstaltninger, som skal iagttages af frisører og andre erhvervsmæssige brugere.

22. Med andre ord skal de her omhandlede advarsler, som vedrører de produkter, som indeholder diaminotoluener og resorcin, advare frisører lige så vel som ikke-erhvervsmæssige brugere af produkterne. Stormagasinernes afdelinger markedsfører i øvrigt over for den almindelige offentlighed en række hårfarvemidler, på hvis omslagskarton de omhandlede advarsler er angivet på et, to, tre eller fire sprog.

IV — Den forelæggende rets overvejelser og Schwarzkopf's bemærkninger

23. Efter at have redegjort for årsagerne til, at den tyske appelinstans har anlagt en indskrænkende fortolkning af begrebet »praktiske grunde«, som er anerkendt i den tyske retslitteratur, har Bundesgerichtshof givet udtryk for sin tvivl med hensyn til, om den skal tiltræde denne fortolkning, da »den generelt giver hensynet til forbrugerbeskyttelsen forrang, og da den næppe giver noget råderum for at anerkende praktiske grunde ved foretagelsen af den konkrete afvejning«. Den forelæggende ret har i den forbindelse henvist til direktivets anden betragtning, som efter dens opfattelse støtter en fortolkning, hvorefter der henset til omstændighederne i den foreliggende sag er grundlag for at afstå fra kravet om en uforkortet gengivelse af de foreskrevne angivelser på emballagen og beholderen. Ifølge denne betragtning har direktivet til formål at befri producenter af kosmetiske midler for de hindringer for samhandelen inden for Fællesskabet, som beror på de forskellige krav i medlemsstaterne til produkternes sammensætning. På samme måde kan fortolkningen af obligatoriske mærkningsforskrifter virke hindrende for samhandelen inden for Fællesskabet og for udførsel til lande uden for Fællesskabet, hvis den fører til, at det er en betingelse, at de omfattende advarsler i hvert tilfælde skal være påsat emballagen og beholderen i deres fulde længde på det pågældende lands officielle sprog, og hvis forkortede angivelser som de i sagen omhandlede (»Kun til erhvervsmæssig brug. NB! Brugsanvisningen og advarslerne bør følges«) på flere sprog anses for at være utilstrækkelige. Argumentet om, at omsætteligheden inden for Fællesskabet lettes, har ligeledes en vis vægt, når det ses i lyset af EF-traktatens artikel 30 og 36 (efter ændring nu artikel 28 EF og 30 EF). Dette hensyn kan tænkes at retfærdiggøre den opfattelse — som retten hælder til — at de forkortede angivelser må anses for tilstrækkelige under de i sagen foreliggende omstændigheder, ikke mindst fordi forbrugeren — som han opfordres til — kan henholde sig til den vedlagte meddelelse, og fordi de pågældende hårfarvemidler, når alt kommer til alt, udelukkende er bestemt til erhvervsmæssige brugere (frisører m.fl.), selv om det ikke kan udelukkes, at de når

frem til de endelige forbrugere uden mellemled. Ifølge Bundesgerichtshof har Schwarzkopf med føje henvist til, at både den, der anvender produktet, og den endelige forbruger som følge af deres erfaringer med anvendelse af lægemidler er vant til henholde sig til den vedlagte meddelelse for mere indgående oplysninger om advarslerne. Den måde, hvorpå de obligatoriske advarsler er blevet angivet i den foreliggende sag, opfylder derfor ifølge den forelæggende ret i tilstrækkelig grad kravene til sundhedsbeskyttelsen.

24. Schwarzkopf har tilføjet, at den omtvistede bestemmelse skal fortolkes således, at den pågældende forpligtelse ikke blot lempes i tilfælde, hvor det er objektivt umuligt at anbringe en uforkortet angivelse af de påbudte advarsler på beholderen og emballagen, men i alle tilfælde, hvor der foreligger »praktiske grunde«.

25. I det foreliggende tilfælde består disse praktiske grunde i hensynet til, at produktserien kan gives en ensartet udformning med identiske vedlagte meddelelser, således at produkterne kan forhandles på europæisk plan med de fordele, det kan indebære. Disse fordele er økonomiske, idet de muliggør besparelser i distributionen, forbedring af virksomhedens konkurrencedygtighed eller tilpasning til den tiltagende internationalisering i samhandelen, men de giver også forbrugeren og den erhvervsmæssige bruger en udvidet beskyttelse mod eventuelle sundhedsrisici. Det vil imidlertid ikke være muligt at realisere dette mål, hvis man skulle anbringe en uforkortet angivelse på ni sprog af de påbudte advarsler på beholderen og emballagen, idet det da ville være nødvendigt at anvende en emballage med et vildledende udseende, idet den vil være overdimensioneret i forhold til dens indhold.

26. Schwarzkopf er af den opfattelse, at der skal foretages en afvejning af de involverede hensyn, og at det i den forbindelse skal vurderes, om formålet med den beskyttelse, som de omtvistede bestemmelser tilsigter, opfyldes bedst gennem forkortede angivelser af advarslerne på flere europæiske sprog ledsaget af de uforkortede advarsler i en vedlagt meddelelse eller gennem anbringelse af en uforkortet angivelse af advarslerne på emballagen og beholderen alene på sproget i det land, hvor produktet er bragt i omsætning. I den forbindelse skal der ifølge Schwarzkopf tages hensyn til det forhold, at produkterne udelukkende er bestemt til erhvervsmæssige brugere, dvs. til velinformerede specialister.

V — Vurdering

1. Hvad skal der forstås ved »ikke muligt af praktiske grunde« og ved »hvis dette i praksis er umuligt«?

27. Indledningsvis erindrer jeg om, at fællesskabsretlige begreber skal fortolkes af

Domstolen med henblik på at sikre en ensartet anvendelse i alle medlemsstater.

28. I Stauder-dommen [12] bemærkede Domstolen i relation til en beslutning, der var rettet til alle medlemsstaterne, at »nødvendigheden af en ensartet anvendelse og dermed fortolkning [forbyder], at bestemmelsen betragtes isoleret i en af sine versioner, idet det tværtimod er påkrævet, at den fortolkes i overensstemmelse såvel med ophavsmandens virkelige vilje som med det af ham forfulgte mål, navnlig i lyset af dens affattelse på alle sprogene«.

29. I det foreliggende tilfælde mener jeg ikke, at der er uoverensstemmelse mellem de forskellige sproglige versioner af artikel 6, stk. 1, litra d).

30. I den tyske version nævnes »praktiske grunde«, som medfører, at det »ikke [er] muligt« at anbringe en forkortet advarsel på produktet (»ist dies aus praktischen Gründen nicht möglich«). Den svenske version kan tilsvarende oversættes med »hvis dette af praktiske grunde ikke lader sig gøre« (»Om detta är ogörligt av praktiska skäl«).

31. Ganske vist er udtrykket »ikke [...] muligt« erstattet af udtrykket »umuligt« i den engelske version (»where this is impossible for practical reasons«), og i den danske version [13], den spanske version [14], den finske version [15], den græske version [16] samt den nederlandske version [17]. De to udtryk har dog efter min opfattelse samme betydning.

32. I den franske version og i den italienske [18] samt den portugisiske version [19] bruges udtrykket »hvis der foreligger praktisk umulighed« (o.a.: »en cas d'impossibilité pratique«, svarende til udtrykket »hvis dette i praksis er umuligt« i den danske sprogversion af direktiv 69/335). Dette kunne umiddelbart synes at være et lidt stærkere udtryk, men i realiteten er der ingen forskel på tillægsordet »umuligt« og navneordet »umulighed«.

33. I realiteten vedrører de nævnte forskelle derimod snarere spørgsmålet om, hvad der skal forstås ved udtrykket »i praksis«. Spørgsmålet er således, om forpligtelsen til at anbringe advarslen i sin helhed kun lempes i tilfælde af, at det på grund af manglende plads er »objektivt« umuligt at gengive den fulde tekst, eller om den, som hævdet af Schwarzkopf, ligeledes lempes i alle de tilfælde, hvor der foreligger *et tilstrækkeligt antal praktiske grunde*, bl.a. af økonomisk karakter, til at give afkald [20] herpå.

34. ZBUW, den franske regering, den nederlandske regering og den finske rege-

12 — Dom af 12.11.1969, sag 29/69, Sml. 1969, s. 107, org.ref.: Rec. s. 419, præmis 3.

13 — Hvis dette i praksis er umuligt.
14 — Cuando esto fuera imposible en la práctica.
15 — Jos tämä on käytännön syistä mahdotonta.
16 — Se periptosi pou, afto ine praktika adynato.
17 — Wanneer dit in de praktijk onmogelijk is.
18 — In caso di impossibilita pratica.
19 — Em caso de impossibilidade prática.
20 — Ordet »afkald« (»Verzicht«) er også anvendt af den forelæggende ret.

ring samt Kommissionen har i det væsentlige gjort gældende, at eftersom advarslen har til formål at beskytte den offentlige sundhed, må undtagelsen fra pligten til at angive advarslen i sin helhed fortolkes indskrænkende.

35. ZBUW har nærmere anført, at dette betyder, at der kun kan støttes ret på undtagelsesbestemmelsen, hvis producenten står over for »hindringer af teknisk karakter, som gør det umuligt at foretage en hensigtsmæssig angivelse af visse oplysninger på beholderne, herunder f.eks. at beholderen er meget lille, eller at det teknisk er vanskeligt at anbringe visse angivelser på beholderen med uudslettelige, letlæselige og synlige bogstaver«, også selv om der ikke foreligger absolut »umulighed«.

36. Den nederlandske regering er af den opfattelse, at »praktisk umulighed« med hensyn til at opfylde deklarationspligten skal følge af udformningen eller omfanget af det pågældende produkt under hensyn til dettes karakter og funktion, eller af en særlig præsentationsmåde, der er sædvanlig for produktet.

37. ZBUW har på linje med Kommissionen, den finske regering og den nederlandske regering tilføjet, at hensyn, der udelukkende er af økonomisk karakter, ikke i sig selv kan begrunde, at undtagelsesreglen bringes i anvendelse. Det samme gælder hensyn til, hvad der er belejligt, bekvemt eller ønskeligt for producenten eller forhandleren, som naturligvis vil foretrække en løsning, der er enklere, mere praktisk, ligetil og økonomisk fordelagtig end den, der følger af en anvendelse af direktivets bestemmelser. Dette resultat ville også følge af en afvejning af de involverede hensyn. Hensynet til beskyttelsen af den offentlige sundhed skal gives forrang, og dette hensyn bør tages i betragtning ved fortolkningen af begrebet »praktiske grunde«.

38. I overensstemmelse hermed foreslår jeg, at den omhandlede formulering fortolkes i den forstand, at der skal være tale om »fysisk umulighed«.

39. Det skal videre undersøges, om denne fortolkning skal anses for at være uforenelig med traktatens artikel 30, fordi den tvinger virksomhederne til at differentiere emballeringen efter den medlemsstat, i hvilken varen skal anvendes.

40. Årsagen til, at jeg deler ZBUW's, de tre regeringers og Kommissionens synspunkt, består først og fremmest i det forhold, at udtrykkene »ikke [...] muligt«, »umuligt« og »umulighed« grundlæggende anvendes med hensyn til en faktisk omstændighed, som den, der påberåber sig denne omstændighed, ikke har indflydelse på, eller som ikke afhænger af hans vilje.

41. For det andet bemærker jeg, at hvis Rådet havde ønsket, at grunde af økonomisk karakter også skulle være omfattet af bestemmelsen, ville det med lethed kunne have præciseret dette i bestemmelsens tekst

ved at udforme den som følger: »Hvis dette i praksis er umuligt eller på grund af hensyn til økonomien i produktionen af emballeringen og beholderne [...]«.

42. Omvendt kan det dog også gøres gældende, at hvis Rådet ikke havde ønsket, at andre praktiske grunde end dem, som følger af produktets størrelse eller udformning, skulle være omfattet, kunne det have præciseret dette, som det skete i andre dele af artikel 6, der blev tilføjet i 1993.

43. Bestemmelsens stk. 1, in fine, er således blevet tilføjet de følgende to afsnit:

»Hvis det *på grund af størrelse eller form* [21] ikke er muligt at anføre de i litra d) og g) omhandlede angivelser [22] på en vedlagt meddelelse, skal de anføres på en etiket, et bånd eller et kort, som vedlægges *eller fastgøres* [23] til det kosmetiske middel.

Ved sæbe, badekugler og andre små produkter, hvor det på grund af størrelse eller form ikke er muligt at anføre de i litra g) omhandlede angivelser på en etiket eller mærkeseddel eller et bånd eller kort eller på en vedlagt meddelelse, skal de pågældende angivelser anføres på et opslag i umiddelbar nærhed af den beholder, hvori det kosmetiske middel er udstillet med henblik på salg.«

44. Som anført af Kommissionen kan forskellen mellem formuleringen af disse afsnit og formuleringen af litra d) dog lige så vel begrunde en modsætningsslutning som en analogislutning. Det forhold, at fællesskabslovgiver ikke har præciseret hvad, der skal forstås ved udtrykket, »hvis dette i praksis er umuligt«, i litra d), kan lige så godt bero på en bevidst undladelse som på en forglemmelse.

45. Jeg er således enig i Kommissionens synspunkt, hvorefter »det sidste — og vigtigste — forhold, som skal tages i betragtning ved fortolkningen af den omhandlede bestemmelse, er det afgørende: nemlig formålet med det regelsæt, bestemmelsen indgår i«.

2. *Direktivets formål*

46. Jeg mener ikke, at det kan hævdes, at direktivet kun underordnet har til formål at sikre beskyttelse af sundheden for brugerne af de omhandlede produkter.

21 — Min fremhævelse.

22 — Litra g) vedrører listen over bestanddele. Der er i bestemmelsen en mulig undtagelse, der svarer til den, der fremgår af litra d), som er omhandlet i denne sag.

23 — Min fremhævelse.

47. Den logiske fremgangsmåde, som Rådet har fulgt, forekommer mig at være den følgende:

48. Rådet har først og fremmest konstateret, at de omhandlede produkter ikke kunne omsættes frit, fordi medlemsstaterne havde fastsat forskellige bestemmelser om kosmetiske midlers sammensætning og etikettering (første og anden betragtning til direktivet).

49. Rådet var opmærksom på, at det ikke var muligt at påberåbe sig Domstolens dom i Cassis de Dijon-sagen [24] over for forskellene i de nationale lovgivninger, fordi medlemsstaterne i den forbindelse med rette ville kunne påberåbe sig forbeholdet i traktatens artikel 36, som gør det muligt at opretholde forbud vedrørende indførsel, som er begrundet i hensynet til beskyttelse af menneskers liv og sundhed.

50. Dette fremgår af tredje betragtning, som fastslår, at »disse lovgivninger har som vigtigste målsætning at beskytte den offentlige sundhed, og denne målsætning bør derfor også være grundlaget for Fællesskabets bestemmelser på dette område«.

51. Rådet har således på fællesskabsplan fastsat de regler, som skal overholdes, for så vidt angår sammensætning, etikettering og emballering af kosmetiske midler (fjerde betragtning).

52. Dette har i artikel 7, stk. 1, fået den logiske konsekvens, at »medlemsstaterne [...] ikke af grunde, der vedrører kravene i dette direktiv med bilag, [kan] nægte, forbyde eller begrænse markedsføringen af kosmetiske midler, som opfylder betingelserne i dette direktiv og dets bilag«.

53. Rådet har parallelt hermed i direktivets artikel 3 bestemt, at »medlemsstaterne træffer alle hensigtsmæssige foranstaltninger for, at kosmetiske midler kun kan bringes i handelen, dersom de opfylder bestemmelserne i dette direktiv og dets bilag«.

54. Som tidligere anført gentages denne regel særligt i artikel 6, stk. 1, for så vidt angår de angivelser, der skal anføres på beholderen eller emballagen.

55. Disse regler finder også anvendelse i tilfælde, hvor et produkt alene bringes i omsætning i den medlemsstat, hvor det er produceret.

24 — Dom af 20.2.1979, sag 120/78, Rewe-Zentral, kaldet »Cassis de Dijon«, Sml. s. 649.

56. I øvrigt skal det bemærkes, at direktivet ikke finder anvendelse på alle produkter uden undtagelse. Rådet har nemlig fra direktivets anvendelsesområde »udelukket kosmetiske midler, der indeholder et af de i bilag V anførte stoffer«. Med hensyn til sådanne produkter kan »medlemsstaterne [...] træffe de bestemmelser, de måtte anse for hensigtsmæssige« (artikel 1, stk. 3, indført ved direktiv 88/667). Disse bestemmelser kan naturligvis føre så vidt som til at fastsætte et forbud mod salg af sådanne produkter.

57. Endelig bestemmer artikel 12, at »hvis en medlemsstat på basis af en udførlig begrundelse konstaterer, at et kosmetisk middel udgør en fare for sundheden, *selv om det opfylder kravene i dette direktiv*[25], kan den midlertidigt forbyde markedsføringen af det pågældende kosmetiske middel eller opstille særlige betingelser herfor på sit område«.

58. Kommissionen skal herefter foretage en høring, afgive en udtalelse og træffe hensigtsmæssige foranstaltninger. »Såfremt Kommissionen er af den opfattelse, at tekniske tilpasninger af dette direktiv er nødvendige, vedtages sådanne tilpasninger enten af Kommissionen eller af Rådet efter fremgangsmåden i artikel 10; i så fald kan den medlemsstat, som har vedtaget beskyttelsesforanstaltninger, opretholde disse indtil disse tilpasningers ikrafttræden.«

25 — Min fremhævelse.

59. Det er således absolut utvivlsomt, at beskyttelsen af den offentlige sundhed er et af direktivets hovedformål. Kommissionen har bekræftet dette i første betragtning til det nyeste ændringsdirektiv til direktiv 76/768[26], hvori den har erklæret, at »[d]irektiv 76/768/EØF har til hovedformål at beskytte folkesundheden«.

60. I tilfælde, hvor der er en konflikt mellem princippet om den frie bevægelighed for kosmetiske midler og hensynet til beskyttelsen af den offentlige sundhed, er det således uomtvisteligt, at de sidstnævnte hensyn skal gå forud.

61. Det må ligeledes konkluderes, at de to udtryk »hvis dette i praksis er umuligt« og »hvis dette af praktiske grunde ikke er muligt«, på grund af den større betydning, som hensynet til beskyttelsen af den offentlige sundhed har i direktivet, skal fortolkes indskrænkende. De kan alene omfatte tilfælde, hvor det er fysisk umuligt at anbringe advarslen i sin fulde længde på emballagen og beholderen.

62. Hertil kommer, at Schwarzkopf's argumentation, hvorefter de omtvistede bestemmelser udgør en hindring for de frie vare-

26 — Dvs. Kommissionens direktiv 97/18/EF om udsættelse af datoen for forbud mod afprøvning af kosmetiske midlers bestanddele eller forbindelser heraf på dyr (EFT L 114, s. 43).

bevægelser, mildt sagt er selvmodsigende. Som jeg har påpeget, er det kun takket være udstedelsen af visse fælles regler, at der er åbnet mulighed for den frie bevægelighed for kosmetiske midler, og det er derfor svært at forstå, at en producent nu søger at frigøre sig fra disse regler ved at påstå, at de udgør en hindring for samhandelen inden for Fællesskabet.

63. På den anden side har Domstolen dog i Clinique-dommen [27] fastslået, at »direktivet ligesom ethvert andet regelsæt fra den afledte ret fortolkes under hensyn til traktatens bestemmelser om frie varebevægelser (jf. f.eks. dom af 9.6.1992, sag C-47/90, Delhaize og Le Lion, Sml. I, s. 3669, præmis 26)«.

64. Visse af de argumenter, som er fremført af Schwarzkopf, kan imidlertid nærmere bestemt sammenfattes som et anbringende om, at den omtvistede bestemmelse udgør en hindring for den frie samhandel, som ikke er nødvendig med henblik på at nå det tilsigtede mål.

3. Er den omtvistede bestemmelse uforholdsmæssig?

65. Schwarzkopf har gjort gældende, at den nævnte bestemmelse ikke kan begrundes i hensynet til beskyttelse af den offentlige sundhed og af forbrugeren, fordi den løsning, som selskabet har valgt, takket være det forhold, at advarslerne anbringes i forkortet form på en række sprog, medfører en lige så høj, eller endog højere grad af beskyttelse af forbrugerne og de erhvervsmæssige brugere.

66. For det første gør bestemmelsen det ifølge Schwarzkopf muligt også at informere udlændinge, som bor i det land, hvor produktet forhandles, men som ikke behersker dette lands sprog. Kommissionen har mod dette indvendt, efter min opfattelse med rette, at den forkortede advarsel så også skulle affattes på tyrkisk, eftersom en stor andel af Forbundsrepublikken Tysklands indbyggere har dette sprog som modersmål. Hertil kommer, at man ud fra dette argument ikke kan slutte, at direktivets krav om, at advarslen angives to gange i sin helhed, er ufornødent med henblik på at nå det tilsigtede mål, eller at det ikke står i et rimeligt forhold til dette mål.

67. Det er åbenbart, at Rådet har ønsket, at advarslen skal være af en sådan karakter, at den »falder i øjnene« på brugeren, første gang, når han griber æsken og igen, når han får tuben i hænderne. Man kan således med føje antage, at Rådet har lagt til grund, at der er nogle personer, som kun sjældent læser en meddelelse, også selv om der er henvist til den. Den finske regering har tilføjet, med rette, at det ikke er alle beholdere, der er bestemt til kun at blive brugt én gang, og at meddelelsen kan bortkomme efter den første anvendelse af produktet.

27 — Dom af 2.2.1994, sag C-315/92, Verband Sozialer Wettbewerb, kaldet »Clinique«, Sml. I, s. 317, præmis 12.

68. Schwarzkopf har ikke desto mindre gjort gældende, at den løsning, som selskabet har valgt, giver en lige så høj grad af beskyttelse som den, der kan følge af anbringelse af en fuldstændig advarsel på emballagen og beholderne, eftersom forbrugeren og den erhvervsmæssige bruger som følge af deres erfaringer med anvendelse af lægemidler er vant til at se efter i den indlagte meddelelse.

69. ZBUW har imidlertid med rette indvendt, at det følger af direktivet, at kosmetiske midler ikke må være skadelige, når de anvendes under normale betingelser eller betingelser, der kan forudses [28], og at man derfor ikke kan forvente af forbrugeren og den erhvervsmæssige bruger, at de bærer sig lige så forsigtigt ad, når de anvender kosmetiske midler, som når de anvender lægemidler.

70. Jeg er enig i, at man ikke af forbrugeren og den erhvervsmæssige bruger kan kræve, at de udviser den samme grad af agtsomhed ved håndteringen af kosmetiske midler som ved håndtering af lægemidler, eftersom man ikke umiddelbart forventer, at kosmetiske midler kan være sundhedsfarlige. Direktivet definerer kosmetiske midler som [29] »ethvert stof eller præparat, der er bestemt til at komme i kontakt med forskellige dele af det menneskelige legemes overflade (hud, hovedhår og anden hårvækst, negle, læber og ydre kønsorganer) eller med tænderne og mundens slimhinder, udelukkende eller hovedsageligt med henblik på at rense og parfumere dem, at ændre deres udseende og/eller at korrigere kropslugt og/eller at beskytte dem eller holde dem i god stand«.

71. Et kosmetisk middel adskiller sig således klart fra et lægemiddel, der er defineret som [30] »ethvert stof eller enhver sammensætning af stoffer, der betegnes som middel til helbredelse eller forebyggelse af sygdomme hos mennesker eller dyr. Ethvert stof eller enhver sammensætning af stoffer, der er bestemt til at anvendes i eller på menneskers eller dyrs legemer med henblik på at stille en medicinsk diagnose eller at genoprette, forbedre eller påvirke legemsfunktioner hos mennesker eller dyr, anses ligeledes som lægemiddel«.

72. Gennemsnitsforbrugeren er godt klar over, at visse lægemidler kan have bivirkninger og vil derfor for så vidt angår sådanne midler være mere tilbøjelig til at se efter i den brugsanvisning, der fremgår af den vedlagte meddelelse. Det må heller ikke glemmes, at de fleste lægemidler er ordineret af en læge, som allerede vil have vejledt patienten om den passende dosering og gjort ham opmærksom på visse mulige bivirkninger.

28 — Jf. direktivets artikel 2, stk. 1, der lyder som følger: »Kosmetiske midler, der bringes i handelen inden for Fællesskabet, må ikke kunne være til skade for menneskets sundhed, når de anvendes under normale betingelser eller under betingelser, som med rimelighed kan forudses, under hensyntagen til navnlig produktets præsentationsmåde, mærkning, eventuelle anvisninger vedrørende dets anvendelse og bortskaffelse samt alle andre angivelser eller oplysninger fra fabrikanten eller hans befuldmægtigede eller enhver anden person, der er ansvarlig for markedsføringen af disse produkter i Fællesskabet.«

29 — Jf. direktivets artikel 1, stk. 1, nr. 1.

30 — Jf. artikel 1, nr. 2, i Rådets direktiv 65/65/EØF af 26.1.1965 om tilnærmelse af lovgivning om medicinske specialiteter (EFT 1965-1966, s. 17).

73. Man kan således ikke sammenligne forbrugerens adfærd i forbindelse med brugen af lægemidler med hans adfærd i forbindelse med brugen af kosmetiske midler, eftersom det er mest sandsynligt, at han vil anse de sidstnævnte produkter for at være uskadelige.

74. Under alle omstændigheder er det vigtigt at mærke sig, at også Rådets direktiv 92/27/EØF af 31. marts 1992 om etikettering af og indlægssedler til humanmedicinske lægemidler [31] bestemmer, at visse advarsler skal anbringes på omslagskartonen, uden at der i den henseende er nogen mulighed for at henvise til indlægssedlen, som derimod skal indeholde andre angivelser.

75. Omslagskartonen skal således være forsynet med lægemidlets navn, oplysning om sammensætningen, udtrykt gennem en kvalitativ og kvantitativ angivelse af de virksomme stoffer pr. dosisenhed, en fortegnelse over de hjælpestoffer, som har en erkendt virkning, samt følgende oplysninger:

— anvendelsesmåden og om nødvendigt indgivelsesvejen

— en særlig advarsel om, at lægemidlet skal opbevares utilgængeligt for børn

— en særlig advarsel, hvis en sådan er nødvendig for det pågældende lægemiddel

— i givet fald særlige opbevaringsbetingelser

— i givet fald særlige forholdsregler for bortskaffelse af ubrugte produkter eller affald, der stammer fra disse produkter

— for lægemidler til selvmedicinering, angivelse af anvendelsesformål.

76. Det er klart, at disse oplysninger stort set aldrig kan angives på en enkelt omslagskarton på alle medlemsstaternes sprog.

77. For så vidt angår kosmetiske midler må det ligeledes tages i betragtning, som anført af den finske og den nederlandske regering, at fællesskabslovgiver åbenbart har anset det forhold, at de advarsler, der fremgår af direktivets bilag, anbringes på et kosmetisk middels emballage og beholder i deres fulde længde på det eller de officielle sprog i det land, hvor midlet er bragt i omsætning, for at indebære en højere grad af beskyttende

31 — EFT L 113, s. 8.

virkning for gennemsnitsforbrugeren og den erhvervsmæssige bruger end anbringelsen samme sted af en forkortet advarsel med henvisning til en vedlagt meddelelse.

78. Den franske regering og den nederlandske regering har, ligeledes med rette, gjort gældende, at forbrugeren skal kunne skaffe sig oplysning om eventuelle forholdsregler, som skal træffes, inden købet af et kosmetisk middel, og dermed uden at åbne emballagen, således at han har et tilstrækkeligt grundlag for at beslutte sig.

79. Det må nemlig ikke glemmes, at kosmetiske midler, som er omfattet af direktivet, er bestemt til den brede offentlighed. Det er således altafgørende, at en forbruger, som f.eks. vil købe talkum, før købet informeres om, at talkum, der indeholder borsyre, ikke må anvendes til spædbarnspleje (jf. direktivets bilag III, del 1, løbenummer 1), eller at et andet produkt kan medføre blindhed (bilag III, løbenummer 17).

80. Kvaliteten af oplysningerne udgør nemlig et centralt element i beskyttelsen af forbrugeren. Domstolen har bemærket, at

»der i Fællesskabets politik på dette område består en nøje sammenhæng mellem beskyttelse og oplysning af forbrugeren« [32], og at »[d]et følger af det ovenfor anførte, at fællesskabsretten på området for forbrugerbeskyttelse anser oplysning af disse for et væsentligt krav [...]« [33].

81. Herefter skal det undersøges, om et krav, der ikke er uforholdsmæssigt, når det stilles til produkter, der er bestemt til den brede offentlighed, skal anses for at være uforholdsmæssigt, når det stilles til produkter, der kun er til erhvervsmæssig brug.

4. *Den særlige situation for erhvervsmæssige brugere*

82. Schwarzkopf har gjort gældende, at det ved afvejningen af de involverede hensyn skal tages i betragtning, at det omtvistede produkt udelukkende er bestemt til at blive anvendt af erhvervsmæssige brugere, for hvilke der ikke er behov for samme grad af beskyttelse som for gennemsnitsforbrugeren.

83. Den finske regering har i den forbindelse anført, at direktivet tilsigter at beskytte de erhvervsmæssige brugeres sundhed såvel som forbrugernes, og at det forhold, at et produkt udelukkende er bestemt til erhvervsmæssig brug, derfor

32 — Jf. dom af 7.3.1990, sag C-362/88, GB-Inno-BM, Sml. I, s. 667, præmis 14.

33 — Jf. GB-Inno-BM-dommen, præmis 18.

ikke kan anføres som et argument for at anvende mindre strenge regler med hensyn til de erhvervsmæssige brugere.

84. I den forbindelse bemærker jeg, at artikel 6, stk. 1, litra d), før udstedelsen af direktiv 88/667 ikke indebar nogen pligt til at angive specielle advarsler til erhvervsmæssige brugere på emballagen eller beholderne. Det var først efter, at Det Økonomiske og Sociale Udvalg havde afgivet sine bemærkninger, at sætningsleddet »samt eventuelle særlige forsigtighedsforanstaltninger vedrørende kosmetiske midler til erhvervsmæssig brug, navnlig midler, som anvendes i frisørsaloner« blev indføjet i direktivets artikel 6, stk. 1, litra d). Udvalget havde nemlig i punkt 2.3 i sin udtalelse om forslaget til direktiv 88/667[34] udtalt, at: »ØSU er desuden foruroliget over, at der ikke omtales nogen specielle forholdsregler i forbindelse med kosmetiske midler til erhvervsformål, især inden for frisørfaget. Bilag III indeholder ganske vist bestemmelser om en række oplysninger, fælles for alle brugerne. Det ville imidlertid være et stort skridt fremad, hvis producenterne havde pligt til i forbindelse med i hvert fald nogle produkter at nævne, at det anbefales at benytte handsker under anvendelsen af disse midler. For selv om der ikke er nogen specielle problemer med en række af disse midler, så er det klart, at gentagen brug flere gange dagligt kan medføre visse irritationsproblemer, som det skal være muligt for brugeren at undgå.«

85. Når et organ inden for rammerne af en procedure, hvor virksomhederne og arbejdstagerne har mulighed for at fremkomme med deres synspunkter, når frem til den konklusion, at de ved direktivet påbudte oplysninger burde suppleres til fordel for erhvervsudøverne, kan det næppe antages, at lovgiver, ved ikke at have tilladt, at der kan anvendes mere kortfattede oplysninger for erhvervsudøverne end for andre, har tilsidesat proportionalitetsprincippet.

86. Selv om de erhvervsudøvere, der har lang tids erfaring, sandsynligvis er klar over, hvilke forholdsregler der skal træffes, er dette ikke nødvendigvis tilfældet for så vidt angår lærlinge. Hertil kommer, at nye produktmærker eller nye handelsnavne kan blive taget i brug, uden at de ansatte umiddelbart er klar over, at der er tale om produkter, der udviser de samme potentielle risici som dem, de er vant til at bruge.

87. Det ville ganske vist være forståeligt, om man for så vidt angår produkter, der udelukkende er bestemt til erhvervsmæssig brug, havde stillet sig tilfreds med en kortere advarsel, der fremhæver det væsentlige, som f.eks. »NB! Skadeligt for øjnene. Kan medføre allergi. Læs indlægssedlen omhyggeligt«.

34 — Udtalelse om forslaget til Rådets direktiv om fjerde ændring af direktiv 76/768 (EFT 1987 C 319, s. 5).

88. Men det er ikke på grund af, at fællesskabslovgiver ikke har valgt at gøre dette, at han kan dadles for at have tilsidesat proportionalitetsprincippet. Fællesskabslovgiver havde, i medfør af det skøn, som han ubestrideligt råder over, valget mellem de to muligheder, enten at fastsætte forskellige mærkningsforpligtelser alt efter hvilken form for forhandling, der er tale om, det være sig forhandling til den brede offentlighed eller forhandling alene til erhvervsudøvere, eller tværtimod at gennemføre ensartede mærkningsforpligtelser, der er i overensstemmelse med de krav, der stilles til beskyttelsen af en gennemsnitligt oplyst forbruger. De trufne foranstaltninger kan ikke være ulovlige, fordi det, som fællesskabslovgiver har valgt, ikke er tilfredsstillende for fabrikanten. De ville kun være ulovlige, hvis det blev påvist, at fællesskabslovgiver, ved at have bestemt, at der på de produkter, som er bestemt til erhvervsmæssig brug, skal anbringes de samme angivelser som på dem, der er bestemt til den brede offentlighed, har begået en åbenbar skønsfejl, idet lovgiver har pålagt fabrikanterne en uforholdsmæssig byrde i relation til beskyttelsen af den offentlige sundhed, som han berettiget har søgt at fremme. Dette er imidlertid ikke blevet påvist.

89. Hvis lovgiver i morgen træffer et andet valg, vil dette, så vidt som de trufne foranstaltninger overholder proportionalitetsprincippet, heller ikke kunne anfægtes, men dette vil dog ikke betyde, at det valg, som lovgiver tidligere har truffet, var fejlagtigt. Hvor der er anordnet en skønsmæssig beføjelse medfører dette pr. definition, at beslutningstager kan vælge mellem forskellige løsninger, der alle er fuldt ud lovlige. Det er kun i den modsatte situation, dvs. hvor der er tale om fuldt bundne beføjelser, at enhver valgmulighed udelukkes, og at der ikke samtidig kan være flere lovlige løsninger.

5. Artikel 30 og flerheden af sprog

90. Det står herefter tilbage at behandle argumentet om, at det forhold, at producenten af kosmetiske midler forhindres i at anvende den samme emballage og den samme beholder i alle Fællesskabets medlemsstater udgør en begrænsning i forhold til princippet om de frie varebevægelser, som er forbudt ved artikel 30 og EF-traktatens artikel 34 (efter ændring nu artikel 29 EF).

91. Man må erkende, at det ville være den ideelle situation, hvis det var muligt på én gang at opfylde de krav, der er indført af hensynet til beskyttelsen af den offentlige sundhed, og kun at anvende en enkelt emballage på hele fællesmarkedet.

92. Der kan imidlertid være langt mellem idealet og det, der kan føres ud i livet. Det er nemlig i Fællesskabet en uomgængelig kendsgerning, at der inden for det samme marked samtidig findes et stort antal forskellige nationale og officielle sprog.

93. De omkostninger, som disse faktiske forhold medfører, kan ikke tilskrives Rådet, men følger af tingenes tilstand. De kan således ikke anses for at være en ulovlig restriktion for samhandelen, der er i strid med traktatens artikel 30.

94. Det forhold, at det er nødvendigt at trykke forskellige emballager, er i øvrigt ikke ensbetydende med den »differentiering af produktionen«, som direktivet har villet undgå (jf. anden betragtning). Den nævnte differentiering vedrører nemlig produkternes sammensætning. For så vidt angår den økonomiske nødvendighed, der ifølge tredje betragtning skal tages hensyn til, kan denne, som nævnt, i tilfælde, hvor der er en konflikt, ikke gå forud for behovet for at beskytte den offentlige sundhed.

95. Fællesskabslovgiver har derfor med god ret i artikel 7, stk. 2, kunnet bestemme, at medlemsstaterne »kan [...] kræve, at de i artikel 6, stk. 1, litra b), c) og d), foreskrevne angivelser er affattet på i det mindste det eller de nationale sprog« [35].

96. Som en sidebemærkning skal det nævnes, at det fysisk er muligt at trykke advarslen på tre sprog på tuben og den tilsvarende emballage. Når en fabrikant gør brug af denne mulighed [36], har han kun behov for fire modeller for emballage for at dække de femten medlemsstater og kan samtidig dække alle engelsktalende, fransktalende, spansk- og portugisisktalende lande i verden (samt eventuelt de arabisktalende lande, eftersom Fællesskabet kun har elleve officielle sprog og en af emballagerne derfor kunne rumme to fællesskabssprog og det arabiske sprog).

97. Jeg bemærker i øvrigt, at den vægt, som de sproglige krav tillægges, også er kommet til udtryk på et andet plan. Direktivets artikel 7a bestemmer således, at syv forskellige kategorier af oplysninger skal stilles til rådighed for de kompetente myndigheder i de øvrige medlemsstater på det eller de nationale sprog i den pågældende medlemsstat eller på et for de kompetente myndigheder letforståeligt sprog.

98. Oplysningerne vedrører bl.a. midlets kvalitative og kvantitative formel, fabrikationsmetoderne, en evaluering af sikkerhe-

35 — Dette afsnit er ved direktiv 93/35 blevet erstattet med følgende tekst:
»De kan dog kræve, at de i artikel 6, stk. 1, litra b), c), d) og f), foreskrevne angivelser affattes på i det mindste det eller de nationale eller officielle sprog; de kan desuden kræve, at de i artikel 6, stk. 1, litra g), foreskrevne angivelser affattes på et sprog, som er letforståeligt for forbrugerne. Med henblik herpå vedtager Kommissionen efter fremgangsmåden i artikel 10 en fælles nomenklatur for bestanddelene.«

36 — Jeg har fået et hårfarvemiddel i hænde, som er forbeholdt erhvervsudøvere, og som sælges under betegnelsen »Majirel HT«. Dette produkt bærer på omslagskartonen *og på tuben* følgende advarsel på fransk, engelsk og spansk: »Indeholder: et diaminotoluen, resorcin, ammoniak. Brug egnede beskyttelseshandsker, helst til engangsbrug. Skyl godt efter brug. Midlet kan fremkalde allergisk reaktion. Overfølsomhedsprøve (berøringstest): se indlægssedlen. Såfremt midlet er kommet i berøring med øjnene, skylles de straks. Følg indlægssedlen«. Denne tube indeholder 50 ml, mens Schwarzkopf's tube indeholder 60 ml.

den med hensyn til menneskets sundhed ved brug af det færdige produkt, de eksisterende data vedrørende uønskede virkninger for menneskets sundhed samt beviserne for den påståede virkning af det kosmetiske middel.

99. Dette viser endnu en gang, at fællesskabslovgiver har villet give beskyttelsen af menneskets sundhed forrang. Lovgiver er åbenbart af den opfattelse, at hvis en fabrikant vil omsætte sine produkter i andre medlemsstater, må han indrette sig efter de krav, som følger af, at der i Fællesskabet er en flerhed af sprog.

100. Hertil kommer, at hvis man vil følge argumentet om de uforholdsmæssige omkostninger ud i sin yderste konsekvens, må det føre til den slutning, at Rådet skulle give afkald på at påbyde, at der angives advarsler ikke blot på de kosmetiske midlers emballage, men også på læge- eller planteværnsmidlers emballage, hver gang længden af disse advarsler forhindrer, at de kan trykkes på alle fællesskabssprogene, i hvert fald, når disse produkter er bestemt til erhvervsmæssig brug.

101. I betragtning af den vægt, som hensynet til beskyttelsen af den offentlige sundhed skal tillægges, er det åbenbart, at et sådan argument ikke kan tiltrædes.

VI — Forslag til afgørelse

102. Under hensyn til det ovenfor anførte foreslår jeg, at Domstolen besvarer de forelagte spørgsmål som følger:

»Begrebet, »hvis dette i praksis er umuligt«, i artikel 6, stk. 1, litra d), andet punktum, i Rådets direktiv 76/768/EØF af 27. juli 1976 om indbyrdes til-

nærmelse af medlemsstaternes lovgivning om kosmetiske midler, sammenholdt med EF-traktatens artikel 30 og 36 (efter ændring nu artikel 28 EF og 30 EF), skal fortolkes således, at det ikke er tilladt at undlade at angive advarslens fulde ordlyd, blot fordi virksomheden anser det for hensigtsmæssigt at anvende samme udformning på ni sprog i forskellige stater og kun at gengive den i forkortet form på emballagen og beholderen, når der er fysisk muligt at angive den fulde ordlyd.«